

Grote Bickersstraat 74
1013 KS Amsterdam

Postbus 247
1000 AE Amsterdam

t 020 522 54 44
f 020 522 53 33
e info@tns-nipo.com
www.tns-nipo.com

Social & Polling

Rapport

Vloeken in Nederland

Trend sinds 1995

Mattijs de Jongh

E6916 | september 2007

Bestemd voor:

Bond tegen het vloeken
Veenendaal

Alle in dit document vermelde gegevens zijn strikt vertrouwelijk. Publicatie en inzage aan derden, geheel of gedeeltelijk, is zonder toestemming van TNS NIPO beslist niet toegestaan.

© TNS NIPO | ISO 9001 | rapport nederlands.dot

Inhoud

Inleiding	2
1 Brede definitie wint aan terrein	3
2 Vloekgedrag verslechterd	4
2.1 Nederlanders zijn iets meer gaan vloeken	4
2.2 Er wordt meer gevloekt in de directe omgeving	5
2.3 Lichte stijging vloeken	6
2.4 Ergernis wat betreft vloeken stabiliseert	7
2.5 Vloekende Nederlanders worden aangesproken op gedrag	8
2.6 Ouders letten bij opvoeding op vloekgedrag	10
2.7 Ouders zeggen zelf het goede voorbeeld te geven	11
3 Bekendheid Bond tegen het vloeken toegenomen	12
3.1 Landelijke bekendheid van bond sterk toegenomen	12
3.2 TV en radio alsmaar belangrijker voor bond	13
3.3 Sympathie voor bond enorm gestegen	13
4 Ruime meerderheid Nederlanders voor taalcode TV	14
4.1 Helft Nederlanders vindt wegpiepen vloeken een goed middel	14
4.2 Meerderheid voor terugdringen vloeken en grove taal op TV	15
4.3 Vloeken in programma's beïnvloedt zapedrag	15
4.4 Mensen kopiëren vloekgedrag van televisie	16
4.5 Stationsposters en bewustmakende gastlessen nuttig	16
4.6 Vloeken aanpakken door aanspreken en opvoeden	17

Bijlage 1 Onderzoeksverantwoording

Bijlage 2 Methode van onderzoek

Bijlage 3 Vragenlijst

Bijlage 4 Tabellen

Inhoud figuren en tabellen

<i>1 Mensen definiëren vloeken steeds meer in de 'brede zin'</i>	<i>3</i>
<i>2 Jongeren geven aan minder vaak te vloeken</i>	<i>4</i>
<i>3 Ouderen merken toename vloeken in directe omgeving</i>	<i>5</i>
<i>4 Merendeel vindt dat het vloeken de laatste tijd gelijk blijft</i>	<i>6</i>
<i>5 Een derde ervaart vloeken als 'heel vervelend'</i>	<i>7</i>
<i>6 Nederlanders zeggen iets van andermans vloekgedrag</i>	<i>8</i>
<i>7 Nederlanders van middelbare leeftijd zeggen het vaakst onmiddellijk iets van andermans vloekgedrag</i>	<i>9</i>

8	<i>Helpt Nederlanders let heel erg op vloekgedrag kinderen</i>	10
9	<i>(Jonge) ouders letten goed op het vloekgedrag van hun kinderen</i>	10
10	<i>Zelf het goede voorbeeld geven meest gebruikte methode</i>	11
11	<i>Bekendheid van bond fors toegenomen sinds 1995</i>	12
12	<i>Naamsbekendheid in toenemende mate te danken aan televisie en radio</i>	13
13	<i>Ouderen grootste voorstanders van 'piepjes'</i>	14
14	<i>Vrouwen zappen eerder weg dan mannen wanneer er gevloekt wordt</i>	15
15	<i>Ouderen zien meer nut in stationsposters dan jongeren</i>	16
16	<i>Protestanten zien in aanspreken op gedrag de meest effectieve aanpak van vloeken</i>	17
17	<i>Weging naar leeftijd en geslacht</i>	
18	<i>Weging naar kerkelijke gezindte</i>	

Inleiding

Het jaar 2007 staat, voor de Bond tegen het vloeken, in het teken van een jubileumcampagne. Op 17 september 2007 bestaat de Bond tegen het vloeken 90 jaar en dit feit wil de organisatie niet onopgemerkt voorbij laten gaan.

In 1995 heeft de Bond tegen het vloeken opdracht gegeven om een onderzoek uit te voeren naar het vloekgedrag van Nederlanders. De vraag die hierin centraal stond was wat men onder vloeken verstond en hoe Nederlanders tegen vloeken aankeken. Daarnaast werd het vloekgedrag in kaart gebracht. In 2000 werd dit onderzoek herhaald. In dit jubileumjaar van de bond heeft TNS NIPO het onderzoek opnieuw uitgevoerd. Doel van het onderzoek is te kijken of er veranderingen zijn opgetreden in het vloekgedrag van de Nederlanders en of de doelstelling van de Bond tegen het vloeken, namelijk het bestrijden van het vloeken onder het Nederlandse volk, in de loop der jaren meer draagvlak heeft gekregen.

Respondenten zijn benaderd via de CASI methode (Computer Assisted Self Interviewing).¹ Het veldwerk liep van 22 juni tot en met 4 juli. In totaal werden 1.175 mensen ondervraagd.

Bij dit onderzoek is gekozen voor een steekproef inclusief een aandeel moslims. In de vorige onderzoeken (1995 en 2000) werd onderscheid gemaakt naar de geloofsovertuigingen Rooms-Katholiek, Nederlands Hervormd, Gereformeerd, andere kerkelijke gezindte en geen kerkelijke gezindte. Sinds 2004 zijn de Nederlands Hervormde Kerk en de Gereformeerde Kerken samengegaan in de PKN (Protestantse Kerk in Nederland). Dit onderscheid is in dit onderzoek dan ook niet meer terug te zien. Om een zo volledig mogelijk beeld te geven, hebben wij ervoor gekozen om de cijfers (uit 1995 en 2000) van de Nederlands Hervormden en de Gereformeerden samen te nemen (als zijnde Protestants) om zodoende een vergelijking te kunnen trekken met de protestanten van 2007.

In het eerste hoofdstuk wordt ingegaan op de definitie die mensen hanteren wanneer er gesproken wordt over vloeken. Vervolgens wordt er ingezoomd op het vloekgedrag van Nederlanders: Is het vloeken in Nederland toegenomen en hoe wordt er op vloeken gereageerd? In hoofdstuk drie komt de bekendheid van de Bond tegen het vloeken en haar doelstellingen aan de orde. Tenslotte worden er een aantal stellingen behandeld die ingaan op de invloed van het vloeken en de manieren waarop het vloeken eventueel ingeperkt kan worden.

¹ Zie bijlage 2

1 Brede definitie wint aan terrein

Evenals in de vorige twee onderzoeken hebben wij de respondenten twee omschrijvingen van de term ‘vloeken’ voorgelegd, te weten *godslasterlijk spreken, de naam van God misbruiken* en *niet alleen het godslasterlijk spreken, maar ook andere grove taal zoals verwensingen, scheldwoorden en schuttingwoorden*. De respondenten is gevraagd welke omschrijving, volgens hen, het beste de betekenis van vloeken weergeeft. In 1995 en 2000 gaf tweederde van de Nederlanders (68%) aan de brede definitie van vloeken te hanteren, terwijl 32% aangaf de definitie *godslasterlijk spreken, de naam van God misbruiken* te hanteren. Nu zegt driekwart van de Nederlanders (76%) de brede definitie van vloeken te hanteren.

Islamieten geven het vaakst aan ‘vloeken’ te definiëren als *niet alleen het godslasterlijk spreken, maar ook andere grove taal zoals verwensingen, scheldwoorden en schuttingwoorden* (86% van deze groep hanteert de brede definitie). Protestanten en leden van een andere kerkelijke gezindte (dan de Rooms-Katholieke, Nederlands Hervormde en Gereformeerde levensovertuiging) gebruiken vaker de definitie *godslasterlijk spreken, de naam van God misbruiken* (respectievelijk 38% en 45% procent) dan gemiddeld.

1 | Mensen definiëren vloeken steeds meer in de ‘brede zin’

	Rooms-katholiek			Protestants			Andere kerkelijke gezindte			Geen kerkelijke gezindte			Moslim
	‘95	‘00	‘07	‘95	‘00	‘07	‘95	‘00	‘07	‘95	‘00	‘07	
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Godslasterlijk spreken, de naam van God misbruiken	27	26	24	44	45	38	53	48	45	27	29	20	14
Niet alleen het godslasterlijke spreken, maar ook andere grove taal zoals verwensingen, scheldwoorden en schuttingwoorden	73	74	76	56	55	62	47	52	55	73	71	80	86

We zien, zowel in totaal als naar kerkelijke gezindte, een verschuiving van de interpretatie van het begrip ‘vloeken’. Steeds minder Nederlanders omschrijven dit begrip als *godslasterlijk spreken, de naam van God misbruiken* en steeds meer als *niet alleen het godslasterlijke spreken, maar ook andere grove taal zoals verwensingen, scheldwoorden en schuttingwoorden*.

De respondenten is na deze vraag verteld dat in het onderzoek verder de smalle definitie (*godslasterlijk spreken, de naam van God misbruiken*) gehanteerd wordt.

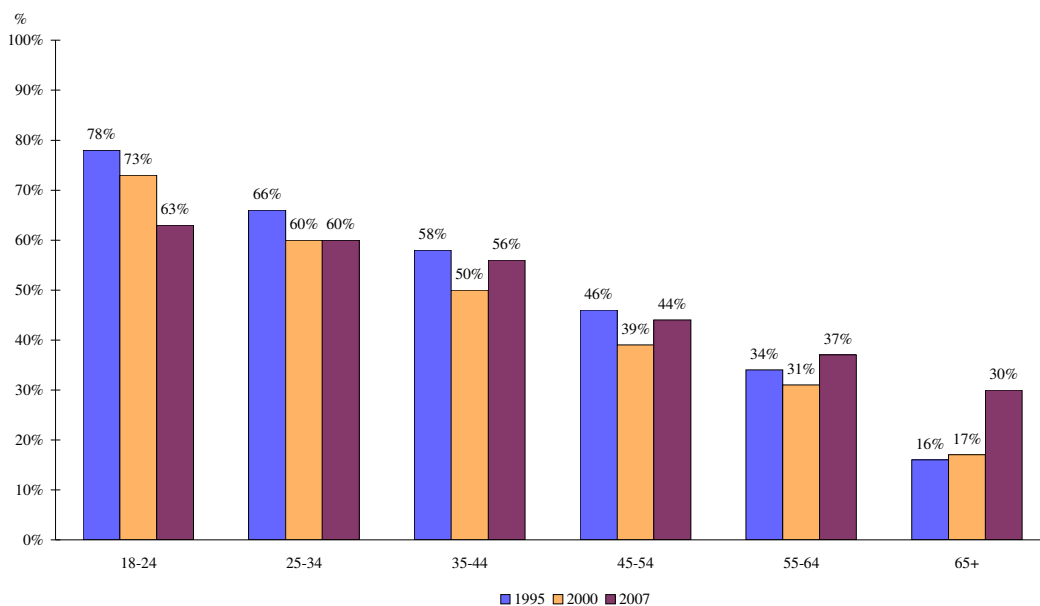
2 Vloekgedrag verslechterd

In dit hoofdstuk komt het vloekgedrag van de Nederlander aan bod. Verder wordt er ingegaan op de wijze waarop Nederlanders tegen het vloeken aankijken.

2.1 Nederlanders zijn iets meer gaan vloeken

Het lijkt erop dat Nederlanders iets meer zijn gaan vloeken dan zeven jaar geleden. In 2000 gaf 57% aan (bijna) nooit te vloeken. Nu is dat percentage gedaald tot 53% (47% zegt vaak of soms te vloeken, dit was in 2000 nog 43%). De groep Nederlanders die zegt 'vaak' te vloeken is afgenomen ten opzichte van zeven jaar geleden (5% nu tegen 7% in 2000). Mannen vloeken aanzienlijk vaker dan vrouwen. Zo geven zes op de tien mannen (59%) aan (vaak of soms) te vloeken, tegenover een kleine vier op de tien vrouwen (37%).

2 | Jongeren geven aan minder vaak te vloeken

Bron: TNS NIPO, 2007

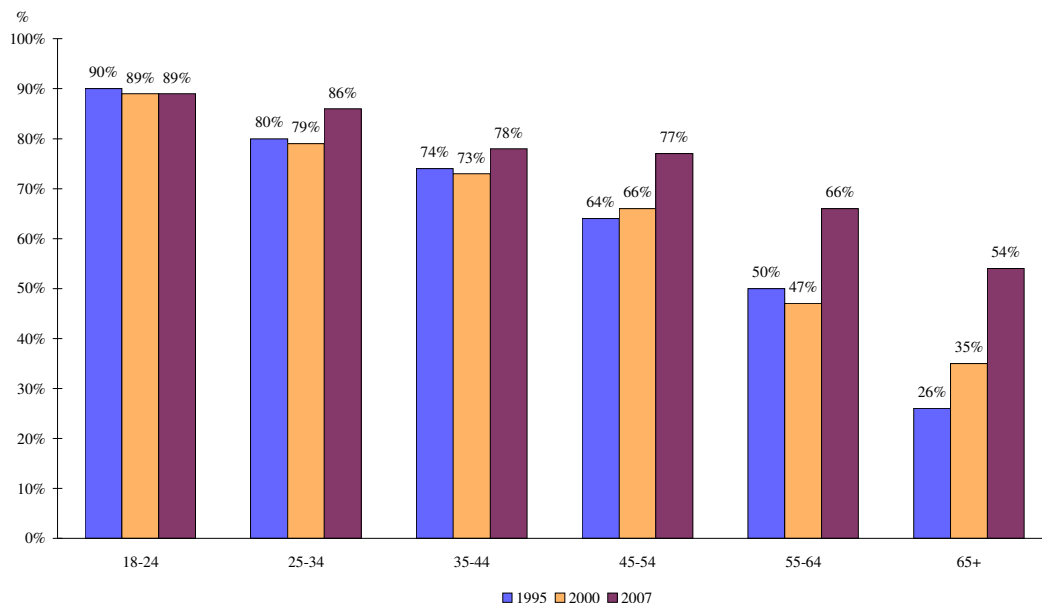
Opvallend is dat ouderen meer zijn gaan vloeken in vergelijking met de voorgaande onderzoeken. Zei in 1995 en 2000 nog zo'n één op de zes 65-plussers (vaak of soms) te vloeken, nu is dat opgelopen tot drie op de tien (30%). De grootste afname is te zien

onder jongeren in de leeftijdscategorie 18-24 jaar.² Ondanks de stijging onder de ouderen, zijn het nog steeds de jongeren die het meest vloeken. Verder wordt er vaker gevloekt onder niet-kerkelijken (58%) en Rooms-Katholieken (51%) dan onder Moslims (22%), leden van een andere kerkelijke gezindte (dan de Rooms-Katholieke, Nederlands Hervormde en Gereformeerde levensovertuiging) (23%) en Protestanten (29%).

2.2 Er wordt meer gevloekt in de directe omgeving

Respondenten geven aan dat er in hun directe omgeving meer wordt gevloekt dan zeven jaar geleden. Driekwart (74%) geeft aan dat er (regelmatig of af en toe) gevloekt wordt. In 1995 en 2000 was dit ongeveer nog tweederde (respectievelijk 64% en 63%). Een kwart van de mensen (26%) geeft aan dat er zelden tot nooit gevloekt wordt in hun omgeving. Bij de vorige onderzoeken gaf nog eenderde van de respondenten (35% in 1995 en 36% in 2000) aan dat er in hun omgeving zelden tot nooit werd gevloekt. Volgens mannen wordt er vaker in hun omgeving (77%) gevloekt dan volgens vrouwen (71%). Een mogelijke verklaring hiervoor, die ook al in 2000 werd gegeven, is dat mannen onder elkaar meer vloeken dan vrouwen en dat mannen in aanwezigheid van vrouwen hun taalgebruik aanpassen.

3 | Ouderen merken toename vloeken in directe omgeving

Bron: TNS NIPO, 2007

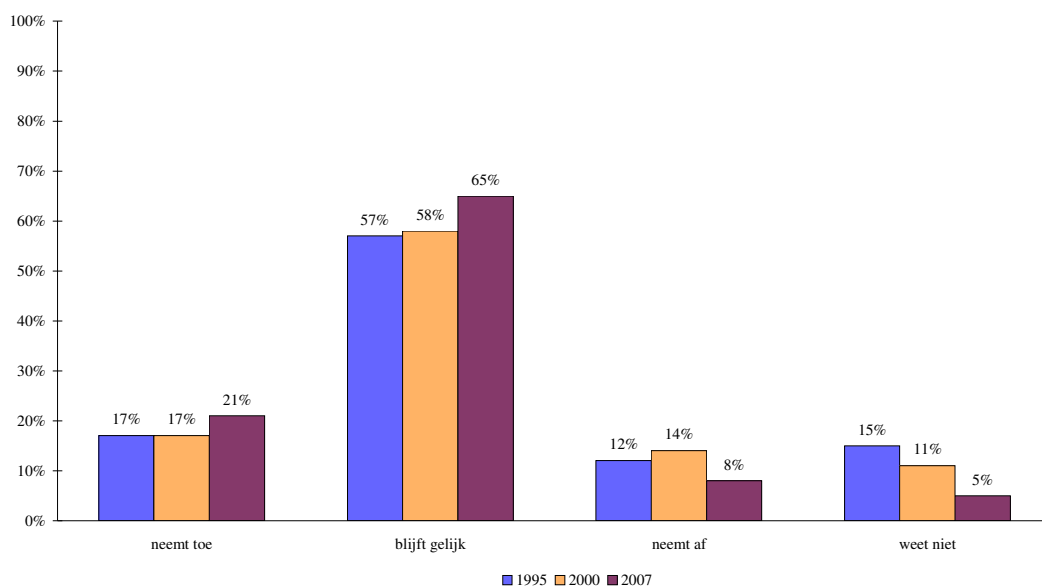
² De relatieve daling onder de jongeren en de relatieve stijging onder de ouderen kan deels verklaard worden door het aandeel moslims dat mee is genomen in dit onderzoek. De islamitische respondenten in TNS NIPObase zijn relatief jong en geven vaker dan gemiddeld aan (bijna) nooit te vloeken.

In figuur 3 is per leeftijdscategorie aangegeven hoeveel respondenten van mening zijn dat er in hun directe omgeving regelmatig of af en toe wordt gevloekt. Mensen uit alle leeftijdscategorieën (met uitzondering van de jongeren uit de categorie 18-24 jaar) krijgen steeds meer te maken met vloeken in hun directe omgeving. Vooral de ouderen (vanaf 55 jaar) geven aan een grote stijging van het vloeken te merken in hun directe omgeving. Voor de 65-plussers is deze stijgende lijn al te zien sinds 1995.

2.3 Lichte stijging vloeken

Gezien de stijging van het aantal mensen dat zegt dat er regelmatig of af en toe wordt gevloekt in hun directe omgeving, is het aannemelijk dat er in de perceptie van mensen tevens een stijging van het aantal vloeken waarneembaar moet zijn. Er valt dan ook een lichte stijging te zien van het aantal mensen dat zegt dat het vloeken in de eigen omgeving de laatste tijd toeneemt (21% tegen 17% in 1995 en 2000). Slechts 8% vindt dat het vloeken afneemt (dit was in 2000 nog 14% en in 1995 12%). Volgens tweederde van de Nederlanders (65%) is het vloeken in de directe omgeving de laatste tijd gelijk gebleven.

4 | Merendeel vindt dat het vloeken de laatste tijd gelijk blijft

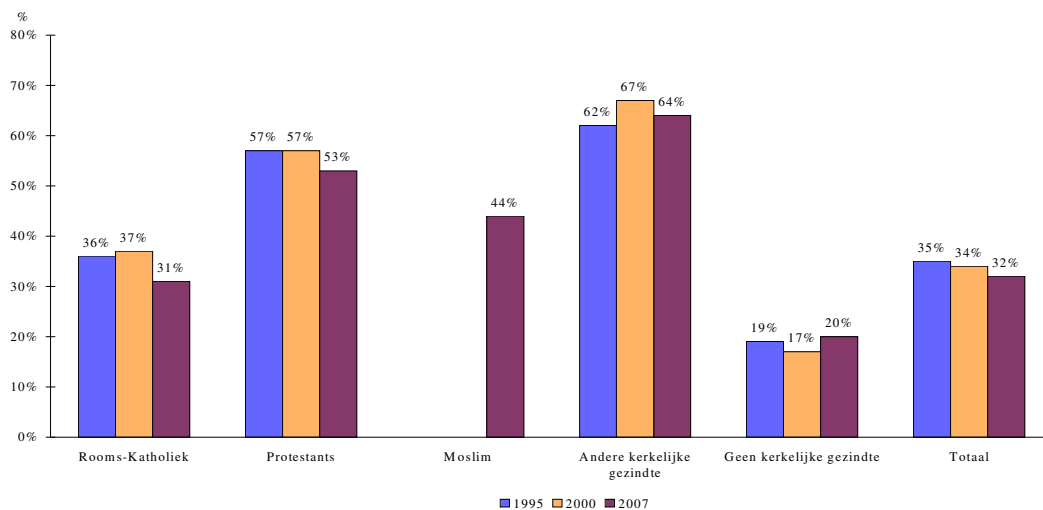

Bron: TNS NIPO, 2007

2.4 Ergernis wat betreft vloeken stabiliseert

Het aandeel mensen dat vloeken als vervelend ervaart is ongeveer gelijk gebleven (70%) ten opzichte van 1995 (69%) en 2000 (72%). Nederlanders boven de 55 jaar zeggen vaker dan gemiddeld vloeken als vervelend te beschouwen (84% tegen 70% gemiddeld). Verder zeggen vrouwen (78%) vaker dan mannen (62%) vloeken als vervelend te beschouwen. Net als zeven jaar geleden vinden Protestanten en mensen van een andere kerkelijke gezindte (dan de Rooms-Katholieke, Nederlands Hervormde en Gereformeerde levensovertuiging) vloeken vervelender dan Rooms-Katholieken en niet kerkelijken. Ook moslims ervaren vloeken vaker dan gemiddeld als 'heel vervelend'.

5 | Een derde ervaart vloeken als 'heel vervelend'

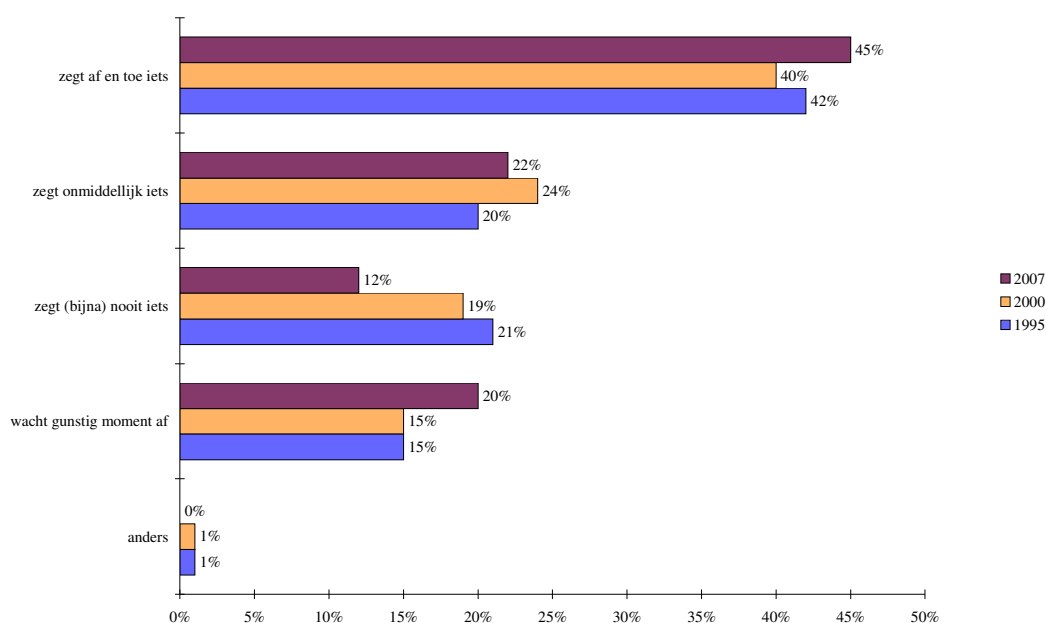

Bron: TNS NIPO, 2007

2.5 Vloekende Nederlanders worden aangesproken op gedrag

Van de mensen die aan hebben gegeven het vloeken (tamelijk of heel) vervelend te vinden, geven zo'n twee op de tien (22%) aan er *onmiddellijk* iets van te zeggen als ze iemand horen vloeken. Dit is ongeveer gelijk aan het percentage van 2000 (24%). Iets meer dan drie op de zeven (45%) geven aan er *af en toe* iets van te zeggen als iemand vloekt in zijn of haar omgeving. In totaal spreken bijna negen op de tien Nederlanders (87%) wel eens iemand aan op het vloeken (in 1995 was dit 77% en in 2000 nog 79%).

6 | Nederlanders zeggen iets van andermans vloekgedrag

Bron: TNS NIPO, 2007

Het percentage mensen dat (bijna) nooit iets zegt van het vloekgedrag van anderen is aanzienlijk afgenomen. In 1995 gaf nog 21% aan (bijna) nooit iets te zeggen van het vloekgedrag van anderen. Dat percentage is nu afgenomen tot 12%. In 2007 wordt vaker een gunstig moment afgewacht om iemand op het vloeken aan te spreken. Vrouwen zijn een stuk assertiever dan mannen wanneer het gaat om het aanspreken op het vloekgedrag. Een kwart van de vrouwen (26%) geeft namelijk aan er onmiddellijk iets van te zeggen (bij de mannen betreft dit 18%).

In onderstaande tabel is te zien dat er onder jongeren (18-24 jaar) een toename is van het percentage dat aangeeft onmiddellijk iets te zeggen van andermans vloekgedrag. Onder de leeftijdscategorieën vanaf 45 jaar zien we juist een afname van het percentage. Dit kan verklaard worden uit wat we gezien hebben in figuur 2: ouderen zijn iets meer gaan vloeken, terwijl jongeren daarentegen wat minder zijn gaan vloeken.³

7 | Nederlanders van middelbare leeftijd zeggen het vaakst onmiddellijk iets van andermans vloekgedrag

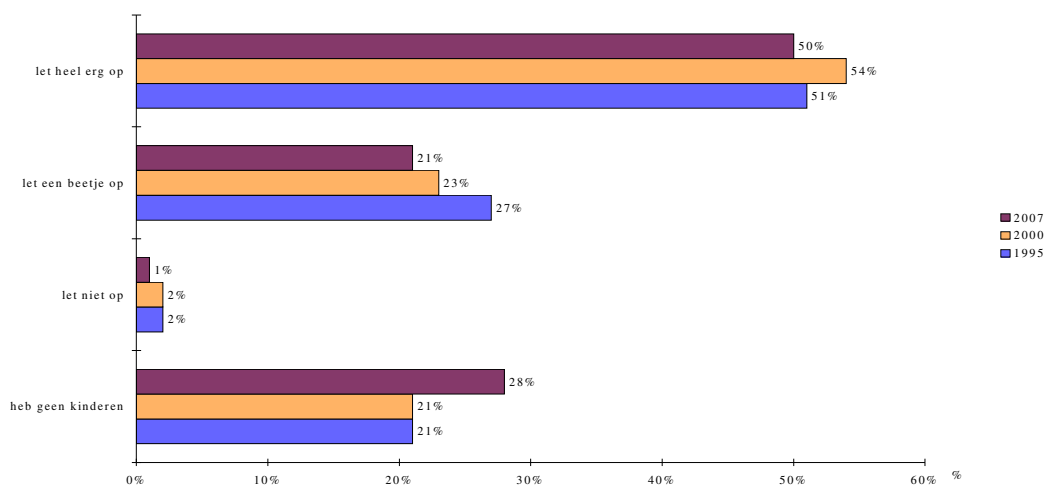
	1995	2000	2007
	%	%	%
18-24 jaar	7	15	20
25-34 jaar	21	21	21
35-44 jaar	24	28	28
45-54 jaar	22	25	21
55-64 jaar	21	23	21
65 jaar en ouder	19	25	20
totaal	20	24	22

³ Dit kan opnieuw deels verklaard worden uit het feit dat moslims vaker dan gemiddeld aangeven er onmiddellijk iets van te zeggen wanneer iemand in hun omgeving vloekt. Zoals gezegd zijn de islamitische respondenten relatief jong.

2.6 Ouders letten bij opvoeding op vloekgedrag

Vrijwel alle ouders (99%) letten bij de opvoeding op het vloekgedrag van de kinderen. De helft van de Nederlanders (50%) let er bij de opvoeding van hun kinderen *heel erg* op dat zij (de kinderen) zo weinig mogelijk vloeken. Een vijfde van de Nederlanders (21%) *let een beetje op*. Het aandeel mensen dat er helemaal niet op let is ongeveer gelijk gebleven (1% tegen 2% in 1995 en 2000).

8 | Helft Nederlanders let heel erg op vloekgedrag kinderen

Bron: TNS NIPO, 2007

Het letten op het vloekgedrag van de kinderen wordt, zo blijkt, vooral gedaan door de moeder. Vrouwen (56%) zeggen veel vaker *heel erg* te letten op het vloekgedrag van de kinderen dan mannen (45%).

In onderstaande tabel zijn de cijfers teruggebracht tot mensen mét kinderen (oftewel, de mensen zonder kinderen zijn buiten beschouwing gelaten). Zodoende is een goed beeld te vormen van de mate waarin ouders bij de opvoeding van hun kinderen er bewust op letten dat zij (de kinderen) zo weinig mogelijk vloeken.

9 | Ouders letten goed op het vloekgedrag van hun kinderen

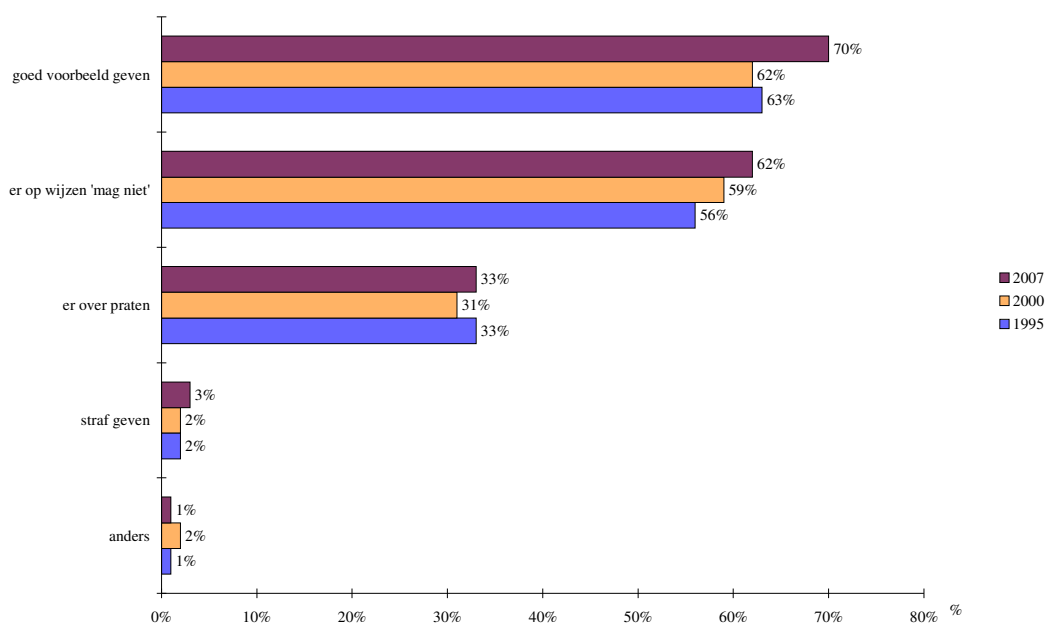
	18-34			35-54			55+		
	1995	2000	2007	1995	2000	2007	1995	2000	2007
Let er heel erg op	62	70	73	63	64	67	67	73	71
Let er een beetje op	36	29	26	35	34	31	30	24	28
Let er niet op	2	1	1	2	2	2	3	3	1

We zagen al eerder dat jongeren iets minder zijn gaan vloeken in vergelijking met voorgaande jaren. Dit is ook terug te zien in de wijze waarop ze hun kinderen opvoeden. Sinds 1995 is het aandeel jonge ouders (in de leeftijd van 18-34), dat zegt bij het opvoeden heel erg te letten op het vloekgedrag van de kinderen, gestegen van 62% naar 73% in 2007.

2.7 Ouders zeggen zelf het goede voorbeeld te geven

Van de mensen die aangaven te letten op het vloekgedrag van de kinderen, zeggen zeven op de tien (70%) door het goede voorbeeld te geven ervoor te zorgen dat de kinderen het vloeken niet aanleren. *Zelf het goede voorbeeld geven* is daarmee de meest gebruikte methode om te voorkomen dat kinderen het vloeken aanleren. Ruim zes op de tien (62%) zeggen hun kinderen erop te wijzen dat ze niet mogen vloeken.

10 | Zelf het goede voorbeeld geven meest gebruikte methode

Bron: TNS NIPO, 2007

Vrouwen geven vaker aan dat zijzelf het goede voorbeeld geven (74%) dan mannen (65%). Wanneer we kijken naar geloofsovertuiging zien we dat mensen zonder kerkelijke gezindte vaker 'kinderen erop wijzen dat vloeken niet mag' (68%) dan dat zij 'zelf het goede voorbeeld geven' (64%). Een mogelijke verklaring hiervoor ligt in het feit dat 'niet-kerkelijken' zelf vaker vloeken dan 'kerkelijken'. Mensen met een religieuze levensovertuiging geven dan ook vaker zelf het goede voorbeeld.

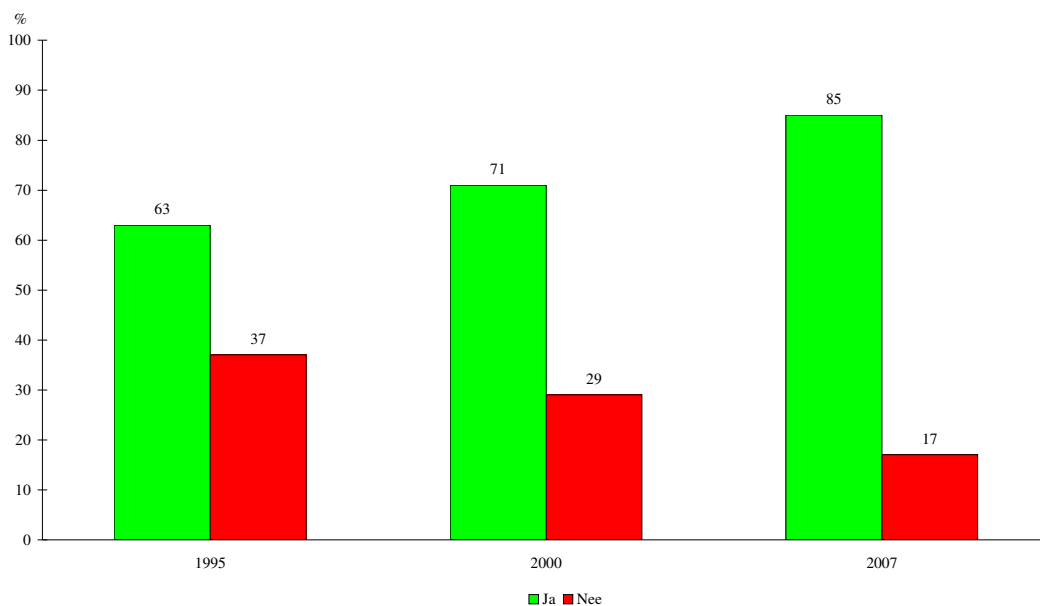
3 Bekendheid Bond tegen het vloeken toegenomen

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de bekendheid van de Bond tegen het vloeken en de sympathie ten aanzien van haar doelstellingen.

3.1 Landelijke bekendheid van bond sterk toegenomen

De bekendheid van de Bond tegen het vloeken is in de afgelopen jaren sterk toegenomen. In 1995 gaf 63% van de Nederlanders aan gehoord te hebben van de bond. Vijf jaar later was dit percentage opgelopen tot 71%. Nu hebben maar liefst vijf op de zes Nederlanders (85%) wel eens gehoord van de Bond tegen het vloeken. Het lijkt erop dat de campagnes van de afgelopen jaren de bekendheid hebben vergroot. De bekendheid is het grootst onder ouderen (92% van de 55-plussers heeft wel eens gehoord van de Bond tegen het vloeken). Onder jongeren (18-24 jaar) geniet de bond bekendheid bij 70%.

11 | Bekendheid van bond fors toegenomen sinds 1995

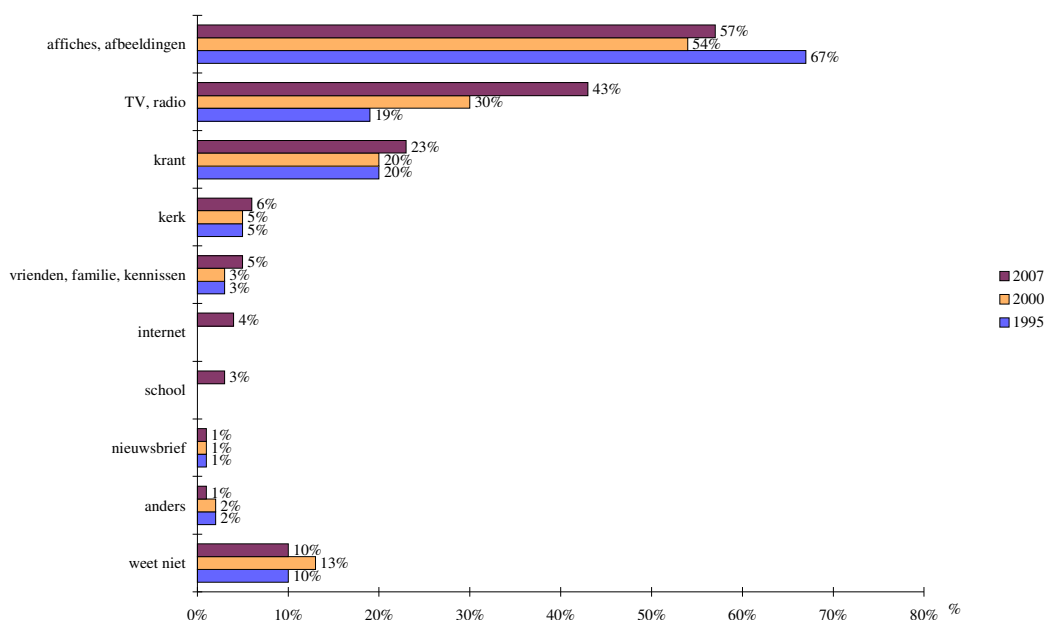
Bron: TNS NIPO, 2007

Protestanten en mensen van een andere kerkelijke gezindte (dan de Rooms-Katholieke, Nederlands Hervormde en Gereformeerde levensovertuiging) (beide 94%) zeggen het vaakst wel eens gehoord te hebben van de Bond tegen het vloeken, terwijl de bond onder Moslims verreweg de minste bekendheid geniet (56%).

3.2 TV en radio alsmaar belangrijker voor bond

In 2000 werd al duidelijk dat de bekendheid van de Bond tegen het vloeken in toenemende mate te danken was aan radio en televisie. Dit is in 2007 alleen maar duidelijker geworden. Waar er in 1995 nog maar twee op de tien Nederlanders (19%) aangaven bekend te zijn geworden met het bestaan van de bond door middel van deze media, zijn dit er nu ruim vier op de tien (43%). Een ruime verdubbeling dus. Het aantal mensen dat de bond kent dankzij de posters en afbeeldingen is ongeveer gelijk gebleven ten opzichte van zeven jaar geleden (56% tegen 54% in 2000). Posters en afbeeldingen zorgen net als in 1995 en 2000 voor de meeste bekendheid.

12 | Naamsbekendheid in toenemende mate te danken aan televisie en radio

Bron: TNS NIPO, 2007

3.3 Sympathie voor bond enorm gestegen

Met de naamsbekendheid is tevens de sympathie voor de Bond tegen het vloeken toegenomen. In 2000 gaf ongeveer de helft van de Nederlanders (52%) aan, de doelstelling van de bond⁴ sympathiek te vinden. Inmiddels is driekwart (75%) van de Nederlanders deze mening toegedaan. Eén op de tien (10%) zegt het doel niet sympathiek te vinden (was 17% in 2000). Sympathie is vooral te vinden onder ouderen (86% van de 65-plussers zegt het doel van de bond sympathiek te vinden).

⁴ Uit diep respect voor de Naam van God wil de bond een eerbiedig en juist gebruik van Gods Naam in de samenleving bevorderen. Daarnaast zet de bond zich in voor respectvol taalgebruik in brede zin. (Bron: www.bondtegenhetvloeken.nl).

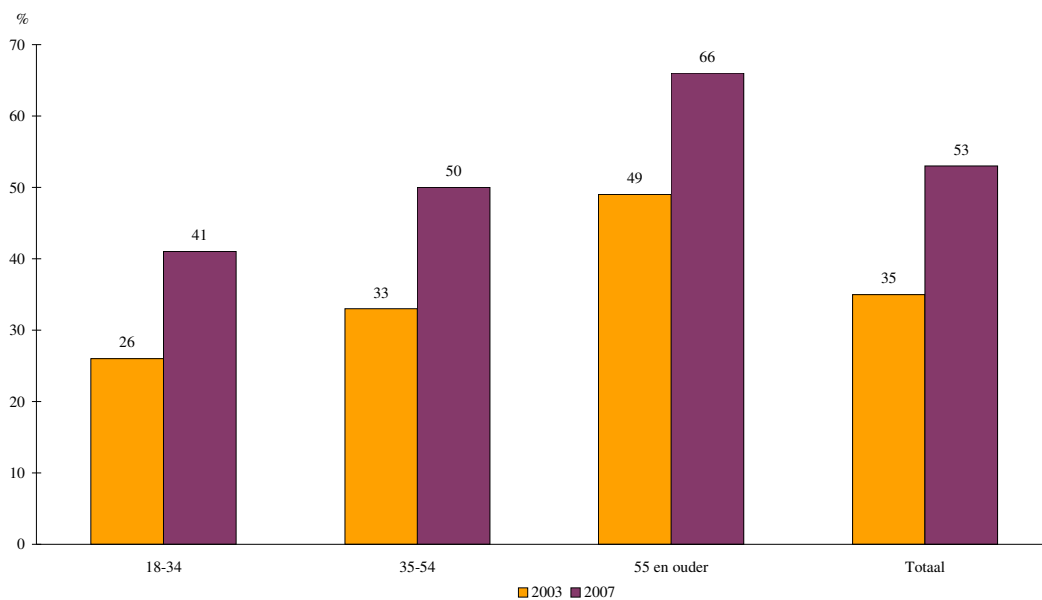
4 Ruime meerderheid Nederlanders voor code taalgebruik TV

In dit hoofdstuk komt een aantal stellingen aan bod. Deze stellingen zijn in 1995 en 2000 niet voorgelegd aan de respondenten en de resultaten zullen (en kunnen) daarom niet worden vergeleken met de onderzoeken uit deze jaren. Een aantal stellingen is echter wel voorgelegd in een TNS NIPO onderzoek uit 2003.⁵ Betreffende stellingen zijn ook nu voorgelegd aan de respondenten.

4.1 Helft Nederlanders vindt wegpiepen vloeken een goed middel

Ongeveer de helft van de Nederlanders (53%) onderschrijft de stelling *het wegpiepen van vloeken en andere grove woorden op de Nederlandse televisie is een goed middel om kijkers te beschermen tegen grof taalgebruik*. Uit het onderzoek 'vloeken op de buis stoort de kijker' bleek dat in 2003 nog slecht 35% deze stelling onderschreef. In onderstaand figuur is te zien dat voor alle leeftijdscategorieën eenzelfde groei is geweest van het aandeel voorstanders (namelijk 17 procentpunten). Vooral moslims zeggen dit een goed middel te vinden (68% is het eens met de stelling). Mensen zonder kerkelijke gezindte zijn het het minst eens met betreffende stelling (42%).

13 | Ouderen grootste voorstanders van 'piepjes'

Bron: TNS NIPO, 2007

⁵ 'Vloeken op de buis stoort de kijker' (2003), uitgevoerd door TNS NIPO in opdracht van de Bond tegen het vloeken.

4.2 Meerderheid voor terugdringen vloeken en grove taal op TV

Driekwart van de Nederlanders (74%) is voor het terugdringen van het aantal vloeken en andere grove woorden op de Nederlandse televisiezenders. Dit is ongeveer gelijk aan de situatie in 2003. Toen gaven zo'n zeven op de tien Nederlanders (72%) aan voorstander te zijn van het terugdringen van het aantal vloeken en andere grove woorden. Jongeren zijn het minder eens met deze stelling dan ouderen (63% van de mensen van 18-24 tegen 83% van de 65-plussers).

Gemiddeld onderschrijven zeven op de tien Nederlanders (70%) de stelling *omroepen zouden vrijwillig een code moeten opstellen ten aanzien van vloeken en ander grof taalgebruik*. Jongeren zijn het het minst vaak (62% van de jongeren onder de 24 jaar) eens met deze stelling, ouderen het meest (81% van de 65-plussers). In 2003 gaven zes op de tien Nederlanders (59%) aan het eens te zijn met deze stelling. Ook toen waren het vooral de ouderen die aangaven, voorstander te zijn van een dergelijke code (75% van de 55-plussers).

4.3 Vloeken in programma's beïnvloedt zappedrag

Zo'n vier op de tien Nederlanders (42%) zeggen dat vloeken in televisieprogramma's voor hen een reden is om weg te zappen naar een ander programma. Dit is gelijk aan de situatie in 2000.⁶ De opvattingen van mannen en vrouwen zijn, wat deze stelling betreft, erg verschillend. De helft van de vrouwen (49%) ziet vloeken als een reden om weg te zappen, terwijl dit voor slechts eenderde van de mannen (34%) geldt.

14 | *ouderen zappen eerder weg dan jongeren wanneer er gevloekt wordt*

Vloeken is een reden om weg te zappen	Totaal		<24		25-34		35-44		45-54		55-64		>65	
	'00	'07	'00	'07	'00	'07	'00	'07	'00	'07	'00	'07	'00	'07
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Eens	42	42	20	28	28	23	36	34	42	43	55	58	63	59
Oneens	52	55	72	68	67	75	59	62	52	54	38	38	30	37
Weet niet	6	3	6	4	5	1	5	5	7	3	8	4	6	4

Verder valt op dat ouderen het vaker eens zijn met deze stelling dan jongeren. Mensen uit de leeftijdscategorie 25-34 jaar (23%) zappen minder snel weg dan ouderen (59% van de 65-plussers). Dit beeld is niet anders dan zeven jaar geleden. De stelling (*het vloeken in televisieprogramma's is voor mij een reden om weg te zappen naar een ander televisieprogramma*) wordt vaker door mensen zonder kerkelijke gezindte onderschreven dan in 2000 (28% tegen 23% in 2000) terwijl Rooms-Katholieken en mensen van een andere kerkelijke gezindte (dan de Rooms-Katholieke, Nederlands Hervormde en

⁶ Betreffende stelling is zeven jaar geleden ook voorgelegd aan de respondenten. Voor de overige stellingen geldt dit niet.

Gereformeerde levensovertuiging) het minder vaak eens zijn met de stelling dan zeven jaar geleden (respectievelijk 44% en 66% tegen 46% en 78% in 2000).

4.4 Mensen kopiëren vloekgedrag van televisie

Bijna tweederde van de Nederlanders (64%) is van mening dat mensen vloeken en andere grove taal overnemen van televisieprogramma's. Vier jaar geleden gaven zes op de tien (61%) aan het eens te zijn met de stelling *mensen nemen bewust of onbewust toch vloeken en andere grove taal over van televisieprogramma's*. Vrouwen waren het zowel in 2003 (65%) als in 2007 (67%) vaker eens met deze stelling dan mannen (respectievelijk 58% en 60%).

4.5 Stationsposters en bewustmakende gastlessen nuttig

Iets meer dan de helft van de Nederlanders (53%) denkt dat stationsposters nuttig zijn. Vooral ouderen (68% van de 55-plussers) zijn het eens met de stelling *stationsposters tegen het vloeken zijn nuttig*.⁷ Jongeren (18-24) zijn het hier aanzienlijk minder mee eens (42%).⁸ Niet-kerkelijken zien het minst vaak het nut van de posters in (42% is het eens met de stelling). Mensen van een andere kerkelijke gezindte (dan de Rooms-Katholieke, Nederlands Hervormde en Gereformeerde levensovertuiging) het meest (81% zegt het nut van de stationsposters in te zien).

15 | Ouderen zien meer nut in stationsposters dan jongeren

<i>Stationsposters tegen het vloeken zijn nuttig</i>	<24	25-34	35-44	45-54	55-64	65+	Totaal
	%	%	%	%	%	%	%
Eens	41	42	43	54	68	69	53
Oneens	51	46	41	32	18	19	34
Weet niet	7	12	16	14	14	12	13

Zeven op de tien Nederlanders (71%) zijn het eens met de stelling *bewustmakende gastlessen op scholen over vloeken en andere grove taal zijn nuttig*. Protestanten en mensen van een andere kerkelijke gezindte (dan de Rooms-Katholieke, Nederlands

⁷ Er is de respondenten de volgende uitleg gegeven: De stationsposters zijn de campagneposters van de Bond tegen het vloeken die hangen op de NS-stations in het land.

⁸ We hebben eerder de vraag gesteld hoe mensen bekend zijn geworden met de Bond tegen het vloeken. Het aandeel jongeren en het aandeel ouderen dat de bond kent via posters en afbeeldingen verschilt niet erg van elkaar (jongeren iets vaker, mogelijk door het feit dat jongeren vaker met de trein reizen). Een deel van het nut van de posters is uiteraard ook het bekendheid geven aan de bond en haar doelstellingen. Jongeren zien het nut wellicht minder, maar de bekendheid die de posters en afbeeldingen onder deze doelgroep genereert, bewijst wel dat de bekendheid van de bond erbij gebaat is.

Hervormde en Gereformeerde levensovertuiging) onderschrijven deze stelling vaker dan gemiddeld. Vooral 65-plussers geven aan voorstander te zijn van dergelijke gastlessen (78% is het eens met de stelling).

Zes op de tien (60%) denken dat de Vloekmonitor (een onderzoek naar grove taal op televisie, uitgevoerd door TNS NIPO) een nuttig instrument is. Het nut wordt door ouderen het meest gezien.

4.6 Vloeken aanpakken door aanspreken en opvoeden

We hebben tenslotte de vraag gesteld wat volgens de respondenten de meest effectieve aanpak is van vloeken. *Mensen/kinderen erop aanspreken (op een vriendelijke manier)* en *In de opvoeding meenemen, aanpak door ouders, ouders moeten het goede voorbeeld geven* zijn de antwoorden die het vaakst werden gegeven. Protestanten noemen bovengemiddeld vaak de reden *mensen/kinderen erop aanspreken (op een vriendelijke manier)*, terwijl Moslims dit antwoord juist minder vaak dan gemiddeld geven.

16 | Protestanten zien in aanspreken op gedrag de meest effectieve aanpak van vloeken⁹

	Rooms-katholiek	Protestants	Moslim	Andere kerkelijke gezindte	Geen kerkelijke gezindte	Totaal
	%	%	%	%	%	%
Mensen/kinderen erop aanspreken	28	33	18	28	23	26
In de opvoeding meenemen, aanpak door ouders	23	25	32	23	25	25
Begin bij jezelf, het goede voorbeeld geven	20	19	15	16	13	16
In televisie- en radioprogramma's geen grof taalgebruik meer toelaten	11	12	17	10	9	10
Op scholen aandacht aan besteden, leerkrachten moeten goede voorbeeld geven	10	10	21	13	8	10

Andere zaken die eruit springen zijn: Mensen zonder religieuze levensovertuiging zeggen bovengemiddeld vaak *dit kun je niet veranderen, dit hoeft van mij niet aangepakt te worden, wij leven in een vrij land*. Mensen van een andere kerkelijke gezindte (dan de Rooms-Katholieke, Nederlands Hervormde en Gereformeerde levensovertuiging) antwoorden vaker dan gemiddeld *mensen respect voor de medemens bijbrengen, aanleren dat grof taalgebruik mensen kan kwetsen*. Moslims antwoorden vaker dat je vloeken moet *verbieden met sancties, boetes*.

⁹ Dikgedrukte percentages verschillen significant van het gemiddelde.

Bijlage 1 Onderzoeksverantwoording

Het veldwerk liep van 22 juni tot en met 4 juli. In totaal deden 1175 respondenten mee. Resultaten zijn herwogen naar religie, geslacht, leeftijd, opleiding, gezinsgrootte en regio.

17 | Weging naar leeftijd en geslacht

	Ongewogen	Herwogen
	<i>%</i>	<i>%</i>
Man	49	49
Vrouw	51	51
18-34 jaar	30	27
35-54 jaar	39	39
55 jaar en ouder	31	34

18 | Weging naar kerkelijke gezindte

	Ongewogen	Herwogen
	<i>%</i>	<i>%</i>
Rooms-katholiek	28	29
Protestants	15	16
Moslim	9	6
Andere kerkelijke gezindte	6	6
Geen kerkelijke gezindte	40	41
Anders	2	2

Bijlage 2 Methode van onderzoek

CASI

Betrouwbare resultaten bij gevoelige onderwerpen

Bij CASI (Computer Assisted Self Interviewing) werken respondenten via hun eigen (multimedia) pc mee aan allerlei soorten onderzoek. Vragenlijsten over uiteenlopende onderwerpen worden via modem, internet, op diskette of cd-rom naar de respondent of een geselecteerde groep respondenten verstuurd. Groot voordeel van CASI is dat de respondent de vragenlijsten kan invullen op een moment dat het hem uitkomt, zonder tussenkomst van een enquêteur of interviewer. CASI is daarom ideaal als het gaat om complexe vragenlijsten of om gevoelige onderwerpen.

CASI biedt als onderzoeksinstrument alle voordelen van computergestuurd ondervragen, zoals optimale steekproeftrekking, foutloze routing in de vragenlijsten en directe data output. Daarnaast heeft onderzoek waarbij de respondenten de vragen zelf invullen nog een aantal aanvullende voordelen:

- **Een hoge respons.**
De respondent kan de digitaal verstuurd vragenlijst invullen op het tijdstip dat dit het beste uitkomt. Door deze vrijheid is de respondent optimaal gemotiveerd om mee te werken, zelfs bij een wat langere vragenlijst.
- **Gebruiksgemak.**
Via een hulpscherm worden neutrale instructies verstrekt. De software is zo gemakkelijk te bedienen dat deze ook voor ouderen en lager opgeleiden geen problemen oplevert.
- **Dieper ingaan op details.**
Doordat respondenten zelf kunnen bepalen wanneer zij de vragenlijst invullen, zijn zij meer gemotiveerd en nemen ze de tijd om bij open vragen precies te vertellen wat hen beweegt. CASI is daarom een ideaal instrument om via open vragen tot in detail te achterhalen wat de respondent beweegt.
- **Optimale objectiviteit en privacy.**
De respondent vult de vragenlijst zelf in zonder tussenkomst van een enquêteur. Dit verhoogt de kwaliteit van de resultaten. Er is geen beïnvloeding door een interviewer; de vragen kunnen in volstrekte anonimiteit worden beantwoord. Dit verhoogt de validiteit van de resultaten.

Net als CAPI biedt ook CASI de mogelijkheid om toonmateriaal - in kleur of bewegend beeld - te laten zien op het scherm. Zo is het mogelijk om producten en concepten te testen in matched samples, zowel 'blind' als 'as marketed'. Producten kunnen daarbij als concept op de monitor worden getoond of fysiek worden toegestuurd.

Strengere controle op kwaliteit

Vanzelfsprekend worden net als bij CATI, CAPI en CAWI de antwoorden tijdens het gesprek gecontroleerd op consistentie (klopt het antwoord van vraag 7 met het antwoord van vraag 23?). Hierdoor wordt kwalitatief hoogwaardige en betrouwbare informatie verzameld. Vrijwel alle vormen van onderzoek en alle beschikbare

vraag- en schaaltechnieken kunnen worden toegepast. Ook kan de computer berekeningen uitvoeren op de verstrekte informatie en deze ter verificatie aan de respondent voorleggen.

Database met ongekeerde mogelijkheden

TNS NIPO selecteert voor CASI haar respondenten uit TNS NIPObase, een unieke database met ruim 200.000 respondenten. Door de omvang van TNS NIPObase en de rijkdom aan geregistreerde socio-economische, demografische, gedrags- en bezitskenmerken kunnen we voor elke doelgroep omvangrijke en representatieve steekproeven samenstellen. In de database is veel informatie over alle respondenten beschikbaar. Dit maakt het mogelijk om snel onderzoek te doen naar zeer laag gepenetreerde artikelen of diensten. Een tijdrovende screening is niet meer nodig. En omdat de instrumenten in TNS NIPObase gebruikmaken van dezelfde software, is het mogelijk om binnen een onderzoek of zelfs binnen één interview verschillende veldwerkinstrumenten te combineren (bijvoorbeeld bij lange vragenlijsten).

TNS NIPO besteedt veel zorg aan de samenstelling en instandhouding van TNS NIPObase. Daarom is het met CASI goed mogelijk continue effectmetingen van kort- of langlopende reclamecampagnes of bijvoorbeeld sponsoringacties uit te voeren. Ook het uitvoeren van vervolgonderzoek is zeer gemakkelijk. Gegevens uit eerdere onderzoeken kunnen worden benut om vervolgonderzoek uit te voeren bij (delen) van de respondenten die eerder voor de opdrachtgever zijn ondervraagd. Daarnaast kan TNS NIPObase worden verrijkt met gegevens die van de opdrachtgever afkomstig zijn. Zo zijn single-source koppelingen en analyses mogelijk.

Bijlage 3 Vragenlijst

Wij willen u een paar vragen stellen over vloeken.

1 | We geven twee omschrijvingen van wat onder vloeken kan worden verstaan. Welke omschrijving geeft volgens u het beste de betekenis van vloeken weer?

Vloeken is:

1. Godslasterlijk spreken, de naam van God misbruiken
2. Niet alleen het godslasterlijke spreken, maar ook andere grove taal zoals verwensingen, scheldwoorden en schuttingwoorden

2 | Voor dit onderzoek verstaan we vanaf nu onder vloeken alleen het godslasterlijk spreken, de naam van God misbruiken. Wat is uw ervaring: wordt er in uw kennissenkring of op uw werk wel eens gevloekt, dus in de betekenis van godslasterlijk spreken?

1. Ja, er wordt regelmatig gevloekt
2. Ja, er wordt af en toe gevloekt
3. Nee, er wordt zelden of nooit gevloekt
4. Weet niet

3 | Vindt u dat het vloeken in uw omgeving de laatste tijd toeneemt, gelijk blijft of afneemt?

1. Het vloeken neemt toe
2. Het vloeken blijft gelijk
3. Het vloeken neemt af
4. Weet niet

4 | Vindt u het vervelend wanneer iemand in uw omgeving regelmatig vloekt?

1. Heel vervelend
2. Tamelijk vervelend
3. Niet zo vervelend
4. Helemaal niet vervelend

5 | (indien 4=1,2) Wat doet u als er iemand in uw omgeving vloekt?

1. Ik zeg er onmiddellijk iets van
 2. Ik wacht een gunstige gelegenheid af om er iets van te zeggen
 3. Ik zeg er af en toe iets van
 4. Ik zeg er (bijna) nooit iets van
 5. Anders, nl _____
-

6 | (indien plaats < 4 / plaats = 9) Probeert u bij de opvoeding van uw kinderen er bewust op te letten dat zij zo weinig mogelijk vloeken?

1. Ja, daar let ik heel erg op
 2. Ja, daar let ik wel een beetje op
 3. Nee, daar let ik niet op ↪ vraag 8
 4. Ik heb geen kinderen ↪ vraag 8
-

7 | (indien 6=1,2) Wat doet u dan om ervoor te zorgen dat uw kinderen het vloeken niet aanleren? (er zijn meer antwoorden mogelijk)

1. Zelf het goede voorbeeld geven
 2. Kinderen er op wijzen dat ze niet mogen vloeken
 3. De kinderen krijgen straf
 4. Er met de kinderen over praten
 5. Anders, nl _____
-

8 | Vloekt u zelf?

1. Regelmatig / vaak
 2. Soms
 3. (Bijna) nooit
 4. Weet niet
-

9 | Heeft u wel eens gehoord van de Bond tegen het vloeken?

1. Ja
2. Nee ↪ vraag 11

100 | *Hoe bent u bekend geworden met de Bond tegen het vloeken? <er zijn meer antwoorden mogelijk>*

1. Via posters, afbeeldingen
2. Via de krant
3. Via de tv/radio
4. Via internet
5. Via de kerk
6. Via de school
7. Via de nieuwsbrief
8. Via vrienden, familie, kennissen
9. Anders, nl _____
10. Weet niet meer

11 | *De Bond tegen het vloeken vraagt mensen om Gods naam niet te misbruiken en respectvol met en over elkaar te spreken. Vindt u deze doelstelling sympathiek of niet sympathiek?*

1. Sympathiek
2. Niet sympathiek
3. Weet niet

12 | *Tot slot volgt nog een aantal stellingen over het vloeken (misbruik van Gods naam) en het gebruik van andere grove taal. Kunt u voor elk van deze stellingen aangeven in hoeverre u het ermee (on)eens bent?*

1. Het weggiepen van vloeken en andere grove woorden op de Nederlandse televisiezenders is een goed middel om kijkers te beschermen tegen grof taalgebruik.
2. Het aantal vloeken en andere grove woorden op de Nederlandse televisiezenders moet worden teruggedrongen.
3. Omroepen zouden vrijwillig een code moeten opstellen ten aanzien van vloeken en ander grof taalgebruik.
4. Het vloeken in televisieprogramma's is voor mij een reden om weg te *zappen* naar een ander televisieprogramma.
5. Mensen nemen bewust of onbewust vloeken en andere grove taal over van televisieprogramma's.
6. Stationsposters tegen het vloeken zijn nuttig. <De stationsposters zijn de campagneposters van de Bond tegen het Vloeken die hangen op de NS stations in het land>
7. Bewustmakende gastlessen op scholen over vloeken en andere grove taal zijn nuttig.
8. Er wordt jaarlijks een vloekmonitor uitgevoerd. Een onderzoek waarin wordt gemeten hoeveel er op televisie wordt gevloekt en andere grove taal wordt gebruikt. In hoeverre bent u het eens met de volgende stelling: De vloekmonitor is een nuttig instrument. <programmeur: loskoppelen van overige stellingen i.v.m. introductie>

Daarmee ben ik het....

1. Helemaal mee oneens
2. Grotendeels mee oneens
3. Grotendeels mee eens
4. Helemaal mee eens
5. Weet niet / geen mening

13 | Wat is volgens u de meest effectieve aanpak van vloeken? [OPEN]

Bijlage 4 Tabellen

